

Juryrapport De Inktaap 2023

~

Christelijk
Gymnasium
Utrecht

Een rapport vol narcistische zelfbevrediging.

Anne, Benjamin, Franke, Julia, Olivier

~
Elke

De koele wind laat mijn haar dansen. Ik pak de vertrouwde reling van het schip. De erwten; het nieuwe leven, het complexe om het nieuwe leven te maken, probeer ik achter mij te laten. Als ik terugkijk naar het gemaakte maar vrije eiland achter mij, voel ik een warm gevoel van heimwee. Natuurlijk hebben ook de Waddeneilanden voorbeelden van vrije natuur. Al laat het ontstaansverhaal van de Terschellinger cranberries zien, dat natuur allesbehalve natuurlijk kan zijn. Dat enkel een aangespoeld vat een volledig nieuw ras kan laten ontstaan. De vrijheid binnen het eiland. Het onvermogen te kunnen ontsnappen. Zullen zij ook, net als de erwten, niet buiten het eiland meer kunnen leven?

De uitnodiging is de reden dat ik nu op deze olielekkende machine ben. Een uitnodiging, die mij verbaasde. Ik heb weinig met taal, maar toch. Ze hebben mij uitgenodigd om het te hebben over literatuur. Ik kijk nog eens in de verte. Ik glimlach. Misschien is de uitnodiging ook een vat cranberries, ben ik Terschelling. Terschelling en ik zijn beiden niet gemaakt voor de boodschap die met toeval bij ons terechtgekomen is. Ondanks het onvermogen tot leven, zorgt de wilskracht van het aardse, het ondergrondse, voor een nieuw soort leven. Een nieuw soort domesticatie, maar een nieuw soort verbondenheid met de aarde. Een nieuw soort moeder.

Eenmaal in Utrecht aangekomen, probeer ik aan een OV-fiets te komen. Een transportmiddel dat mij, met hulp van de onderdrukkende steen, zal brengen. Hoe aarde het transport onmogelijk had gemaakt, hoe aarde het communiceren onmogelijk had gemaakt. We blijven stampen op iets dat leven had kunnen zijn. Alsof alles wat wij niet zijn, enkel onkruid is. Wie is die grote brandnetel dan? De brandnetel die niet alleen de voeding maar ook het water van al deze levende wezens tot zich neemt en tot het bovengrondse alleen brandharen toont.

“Ik zou niet te snel gaan.” Ik schrik.

“Pardon?”

“Zo’n grote stad kan erg intimiderend zijn. Kun je jouw OV-kaart laten zien? Oh ja, en niemand achterop! Dat laat ik niet toe op deze mooie fietsen.” De man is harig en spreekt met een luide stem.

De overmacht van deze sterke en straatkennende man overspoelt me. Ik word overvallen door schaamte. Ik geef met trillende handen mijn OV-kaart. Ik vraag hoe je bij het Christelijk Gymnasium Utrecht komt. De man moet lachen. Een hard, bulderend geluid. Ik tril te veel, ik ben te zwak. Deze queeste; uitgetest, niet voltooid. Wanneer ga je je nou eindelijk eens tot de levenden verhouden? Misschien is het gewoon niets voor mij, zo een grote stad. Na een uitleg over de route, begin ik te fietsen. Ik word ingehaald, bijna aangereden. Ik ben kwetsbaar. Als een kiemplantje, nog niet klaar om te kiemen. Nog niet klaar om tentoongesteld te worden aan de beangstigende buitenwereld.

Ik zie een groot gebouw met in grote letters de naam van de middelbare school. De adolescenten lopen rond als kiemplantjes in stammen met een dikke laag schors. Ik heb altijd geweten dat de natuurwet van de sterkste, het meest geldt op de middelbare school. In deze situatie word ik weer in mijn ondergrondse gedwongen. Het tonen van jezelf is het meest onnatuurlijk. De meeste organismen hebben een schutkleur.

Als ik in het lokaal aangekomen ben, zit ik alleen. Na een tijd komen de andere twee uitverkorenen binnen. Het vat cranberries is op meerdere plekken verloren.

~
Papa

Terwijl hij wegreed van zijn vertrouwde huis, probeerde hij de boeken die hij gelezen had in zijn hoofd te reconstrueren. *Op weg naar de Hartz* en *Wormmaan*. *Op weg naar de Hartz* was een typisch, groot en dik literatuurboek zoals hij vaak op school had moeten lezen. Mooi geschreven maar lang. Hij had zich ook vaak moeten dwingen het boek te openen in zijn lievelingsstoel. Deze stoel was de plek geweest vanwaar hij zijn kinderen had zien opgroeien. Altijd had hij daar al gezeten en nooit zal dat veranderen. Vaak overzag hij in zijn stoel hoe zijn kinderen telkens met modeltreinen speelden en jaloers op elkaar werden omdat de ander telkens de treinen een andere kant op liet glijden. Een keer, terwijl hij de krant aan het pakken was klommen de twee op zijn zachte rode stoel. Hij had ze er

meteen vanaf geschreeuwd. Later die avond was zijn vrouw boos op hem geworden: ze vond dat hij te boos werd op de kinderen. Zelfs nu, terugdenkend aan de discussie, vindt hij dat onzin. Hij maakte een scherpe bocht naar rechts. Dat andere boek, *Wormmaan*. Hij moest denken aan de hoofdpersoon, Elke, die zich buiten de samenleving voelde. Had zijn dochter ook dat gevoel? Ergens rond kerst had zij aan haar moeder verteld dat ze op vrouwen viel. Maar rond hem viel dat gesprek stil. Hij had ernaar willen vragen, proberen het te begrijpen, maar hij had het nooit gedurfd. Voor de rest vond hij *Wormmaan* niet heel aangrijpend, er zat veel filosofie in. Vooral veel gepraat over de oorsprong. Oorsprong. Zijn moeder had hem geleerd dat God de oorsprong was. Ze had gezegd dat God de mens had geschapen als zijn evenbeeld en dat wij allemaal kinderen van God zijn. Maar na vele jaren was hij klaar met naar de kerk gaan. "Moeder, ik wil niet naar de kerkdienst, het is nutteloos." Had ik gezegd. "Zeg dat nooit meer, kind" antwoordde mijn moeder streng terwijl ze me bij mijn schouders vastgreep. "Wel", had ik standvastig geantwoord. Na veel heen en weer gekibbel was de sfeer zo geladen dat mijn vader had ingegrepen. Daarna was het klaar. Voor de school aangekomen parkeerde hij zijn Ford Fiesta voor de school waar hij uitgenodigd was. Inktaap was er gezegd. Hij was alleen gekomen omdat hem was verteld dat het uitermate belangrijk was, niet uit passie. Nee, passie had hij al lang niet meer gevoeld, misschien zelfs nooit, maar misschien wel voor zijn kinderen. Hij heeft altijd van hen gehouden, toch? Ja, besloot hij, ik heb altijd van mijn kinderen gehouden. Vermoeid stapte hij uit zijn auto. Alles leek grijs voor een seconde. Hij kwam het bijna lege klaslokaal binnen. Bijna leeg, behalve een persoon. Een mysterieuze jongedame, ze lijkt erg in zichzelf gekeerd en ze ruikt naar zout. We zeggen geen woord. Even later komt er een jongeman binnen. Lang statuur, stopt even, observeert ons en loopt in een rechte lijn naar de stoel aan de kop van het tafeltje van vijf tafels waar we inmiddels aan zitten.

~

Ewout

In de trein op weg naar de lezing die in de brief stond. Deze keer zonder Somsen. Een lezing stond er, over twee boeken die ik maar snel gelezen heb, en ze waren allebei duidelijke gevallen van narcistische zelfbevrediging, nee, gewoon keiharde literaire masturbatie. Ja, zo zou Somsen het gezegd hebben. Aardig wat jaren zijn voorbijgegaan sinds ik net zo met Somsen per trein op weg naar De Hartz ging. Wat is er veel veranderd sindsdien. Precies zo ga ik nu ook met de trein, maar nu is anders. Nu moet ik naar een zeker Gymnasium: Het Christelijk Gymnasium Utrecht. Eerst met de trein en dan met de bus. Wat zou Somsen hebben gezegd als hij mij nu zag? Net als hij mij leerde, zal ik nu voor die paar leerlingen, nee, aan die hele school zal ik mijn lezing mogen geven. Zo zal het vast zijn. Niet het hoogwaardigste publiek, maar het is een nobele zaak deze kinderen het juiste pad op te sturen. Het is immers een Gymnasium: Als ik die jongelui nu al laat zien dat je veel meer kan zijn dan slechts een schelp die aan de buitenkant mooi is maar geen substantie heeft, maken ze hopelijk hun school af en gaan studeren. Psychologie ofzo. En zo, als er één wijs genoeg wordt, komt die misschien zelfs ooit op De Hartz terecht, waar de grote man ook was. Als een echte gewervelde met substantie die een doel ziet voor de mensheid om volmaakt te worden, om de voltooiing te bereiken. Toch wel een nobele zaak. Misschien, al evenaar ik Somsen natuurlijk nog lang niet in de wijsheid, kan ik die dan leren, zoals Somsen mij heeft geleerd. Maar dat zal nog duren.

Op het perron sta ik te wachten op de bus hoewel de stationsklok laat zien dat de bus al 7 minuten te laat is. En nu pas zie ik de bus de hoek om rijden, alsof de chauffeur alle tijd heeft. Dat kan toch niet. Ik kom zo nooit op tijd op dat Gymnasium. Wanneer de deur opengaat stap ik snel in terwijl ik met een nors gezicht naar de jonge buschauffeur kijk. Kijk ik niet te nors? De buschauffeur kijkt gewoon vrolijk, nee, haast dom terug en zegt mij goedemorgen. Net als ik ermee wil beginnen hoe hij toch wel veel te laat is, en dat buschauffeurs tegenwoordig geen discipline hebben, merk ik dat er een hele rij mensen achter mij ook de bus in willen stappen. Ik hou met moeite voor nu de drang om er iets over te zeggen in en loop snel door.

Als de bus dan rijdt, stap ik naar de buschauffeur. "Je zou discipline moeten oefenen. Is dat waarom je buschauffeur bent geworden? Omdat je geen discipline hebt kunnen opbrengen om je schoolwerk net te maken?" De buschauffeur wijst mij met geërgerd gezicht op het bordje wat boven mij hangt:

“Gelieve niet met de buschauffeur praten”. “Ik kom zo veel te laat op een zeer belangrijke lezing die ik geven zal! Dat kan ik niet tolereren, dat is niet te tolereren! Aan leerlingen op het Gymnasium. Die kunnen dus wel de discipline opbrengen om te leren!” Niet te opgeblazen worden, die leerlingen mogen mij straks niet opgeblazen zien. Dat zal een slechte invloed op ze hebben. Opeens zie ik dat de halte waar ik eruit moest voorbijgaat in een waas. “En nu ben ik ook nog eens vergeten de stopknop in te drukken door dit vergeefse gesprek met jou!” Nu was ik toch helemaal opgeblazen geworden. “Dan zult u helaas pas volgende halte kunnen uitstappen.” zei de buschauffeur met een iets te grote vriendelijke glimlach op zijn gezicht.

Ik kom het aangewezen lokaal binnen. Vijf minuten te laat. Ik heb maar nauwelijks tijd gehad om uit te blazen. En ik zie dat er geen leerlingen in het lokaal zitten. Nee, twee mensen. Aan een tafel met koekjes en chocolademelk in een verder leeg lokaal. Ze stellen zich voor als papa en Elke. Papa, een echte lafaard die waarschijnlijk niet eens voor zichzelf kan zorgen. En Elke, die er verward uitziet en waarschijnlijk haar rol in de vervorming der mensheid niet goed kent. Ik vrees dat dit geen lezing zal worden, maar een lang en nutteloos, nee, ijdel, erg ijdel gesprek.

~

De Inktap

“Beste boekenliefhebbers, jullie zijn hier op het Christelijk Gymnasium Utrecht om mee te doen aan De Inktap.”

Een vrouw met blond haar presenteerde zich enthousiast.

“Dit is een literair programma waarin wij drie boeken lezen met elkaar en er vervolgens over in gesprek gaan.” Vulde een iets kleinere vrouw met lang grijs haar aan. Ze zagen er allebei duidelijk uit als docenten Nederlands.

“Jullie hebben de boeken *Vaders die rouwen*, *Op weg naar de Hartz* en *Wormmaan* gelezen. Deze boeken zijn natuurlijk allemaal prijswinnaars, maar wat vinden jullie er eigenlijk van?” De blonde taalprofessional keek de kandidaten vragend aan. “Er is chocomel, er zijn koekjes, intelligente boekenliefhebbers; wat wil je nog meer?”

“Met een aantal vragen op de website van de Inktap, zogeheten litlab-vragen, kunnen jullie alvast een beginnetje maken met het gesprek. We zijn erg benieuwd wat jullie ervan vinden!” De kleinere docent glimlachte glunderend. Terwijl de kleinere docente wat dingen vertelde over wat de Inktap verder inhield, prutste de blonde docente gestrest met haar laptop. Iets leek niet te lukken. De kleinere docent leek onverstoorde, tot de blonde docent haar aansprak: “Jeanette!”

“Ja, Hanna?”

“Het lukt niet met het word-document! Het word-document om de resultaten van de discussie in te zetten, is weg! Om de sterren in te delen, de argumentatie,” Hanna begon zichtbaar bijna te hyperventileren, “het is allemaal weg. Al het werk om het document te maken, zodat iedereen er netjes het puntenaantal in kon zetten, allemaal voor niets!”

“Och jeetje,” Jeanette keek haar geschrokken aan, “wat een ramp!”

Na een kort intermezzo, wat vooral een gestreste woordenwisseling bevatte, besloten Hanna en Jeanette samen naar het systeembeheer van de school te gaan.

~

De Discussie

Terwijl Hanna en Jeanette druk bezig waren met het redden van het document, (oftewel: het redden van de literatuur!) begonnen de kandidaten alvast met het gesprek. Elke, Ewout en Papa gingen met elkaar in discussie over hun eigen verhalen. Ze begonnen met de Litlab-vragen, maar al gauw werd het een mondige discussie.

“Ik zal beginnen”, begon Ewout ostentatief. “Ofschoon ik de gedachten in *Wormmaan* soms mooi vond,” – hij zou hun wel even zeggen hoe het zat, hoe het zou moeten zijn – “was het nogal chaotisch,

het ene hoofdstuk in het verleden, het andere in het heden.” Ewout verafschuwde zijn eigen woorden, alsof hij niet intelligent genoeg was om het boek te begrijpen. “Niet dat ik het niet begreep, maar misschien de gemiddelde scholier niet,” corrigeerde hij zichzelf, maar het was te gehaast, te snel. Hadden ze zijn onzekerheid door? Gelukkig niet, vergewiste hij zichzelf. “Vaak waren de gedachten leeg, als een schelp, alleen maar buitenkant,” continueerde Ewout terwijl hij nipte aan zijn chocolademelk, “er ging geen superioriteit vanuit, geen echt inzicht, geen echte persoonlijkheid. Hooguit was het verwarring.” Ewout ging verzitten, afwachtend keek hij naar Elke, het hoofdpersonage uit *Wormmaan*.

Ik weet niet wat ik moet zeggen. Ik word vervuld van schaamte, de schaamte die belemmert om te kunnen spreken. Alsof er grind in mijn keelgat wordt geduwd. Geen echt inzicht? Is mijn verhaal het niet waard om verteld te worden? Ik wil iets terugzeggen, over hoe *Op Weg naar de Hartz* toch maar een hol metamorf gesteente is: dat als iets groot lijkt, het niet per definitie massief is. Of het personage Ewout, waar ik mij niet in kan herkennen. De onzekerheid begrijp ik, maar er is nooit twijfel. Dat het desondanks lukt om te groeien naar alle verwachtingen, betekent niet dat jouw verhaal beter verteld kan worden. Ik hoop dat ik ooit zou kunnen groeien naar verwachtingen. “Ik, ehm,” ik denk na, mijn stem stukt. “Ik denk niet dat ik het met je eens ben.” Te braaf, te zwak, te klein. ‘Verpletterd had je kunnen worden,’ zegt de vrouw die ik nooit werd, ‘door een enorme moedersteen.’ Ik zucht en kijk uit het kleine raam naar buiten. ‘Zou dat niet vernederend zijn? Verpletterd door je eigen stam.’ “Ik denk dat mijn verhaal wel iets te zeggen heeft.” Ik probeer het opnieuw. “Het is niet alleen mijn verhaal. Het is het verhaal van de natuur en de aarde. De aarde waar wij allemaal op leven. Ik vind dat dat verteld moet worden, dat dat belangrijk is.” Al die twijfel. Het kan verlamvend werken.

“De hele tijd dat gepraat over de oorsprong, het doet me niks.” Zei Papa. Het was waar, hij kon het niet begrijpen. Hij miste een echt spannend verhaal. “Al die chaos en rommelige metaforen, het leidde niet tot een duidelijk verhaal.” Vertelt papa.

Het is een denkfout, een grote denkfout, dat alle stammen; het geluk en de pijn met maar één voorvader te maken zou hebben. Het zijn te veel verschillende verhalen, te veel stemmen. Met te veel stemmen hoor je de boodschap niet meer. Ik heb het gelezen, het heeft mij veel gedaan. Toch vond ik het niet alleen maar goed. Ik kijk naar de vader. Ik ben boos, maar ik voel me schuldig door de warme gloed in zijn ogen. “Ik snap dat je dat vindt, maar ik snapte *Vaders die rouwen* ook niet helemaal. Ik weet gewoon niet echt of elk verhaal erin past. Niet elk verhaal echt veel betekenis heeft.” Ik word gelijk rood. Ik zie de vader staren; had ik dit mogen zeggen? Het was enkel terugpakken. Oog om oog, tand om tand. Ik probeer alleen maar de oorsprong te begrijpen. De oorsprong van mij, de andere verhalen en de oorsprong van de schrijvers van onze verhalen.

“Daar zal ik mij een keer bij aansluiten,” zei Ewout, “die vader in dat kippenhok, en daarbij ook die vader met die fuchsiaobsessie. Verschrikkelijk hoe de psychose bijna wordt verheerlijkt. Het maakte zelfs mij bijna in de war. Maar ook de schrijfstijl was problematisch op zijn minst: de metaforen en lijnen door het boek waren uitzonderlijk vaag uitgewerkt. Dit alles maakt het boek alsof de schrijver opzettelijk het boek onduidelijk, nee, obscuur en doelloos wilde houden.” Ja, zo is het goed gearticuleerd. Het is immers belangrijk dat ze leren hoe verschrikkelijk het is wanneer de voltooiing van de mens en zijn hele doel zo erg naar achter wordt gedrukt en het tegenovergestelde bijna wordt gepredikt. Maar dat zullen ze dan vast weer niet begrijpen. Deze nutteloze vader en zelf-geobsedeerde Elke.

“*Op weg naar de Hartz* dan.” Stelde papa vast. “Dat is ook niet perfect, verre van, zelfs. Al die herhaling, ik werd er gek van. Het was typische literatuur, zo typisch dat het cliché werd. Pretentieuus geschreven, veel te langdradig en veel te lange zinnen om te laten zien dat je wel kan schrijven.” Zei papa, nu met een geïrriteerde grom in zijn stem. Hij voelde zich steeds bozer worden op deze jongelingen. “En ik zal je iets zeggen, volgens mij vind je *Op weg naar De Hartz* zelf ook verschrikkelijk. Ik heb *Herinneringen uit het ondergrondse* ook een keer gelezen.” Toen hij nog een stuk jonger was en een korte fase had waar hij dat soort literatuur wel interessant dacht te vinden.

“Dat boek dat jij zo verschrikkelijk vond. Ik uiteindelijk eigenlijk ook, maar daar gaat het nu niet om. Ik vond het namelijk redelijk op *Op weg naar De Hartz* lijken. Als je kijkt naar de grote lijnen dan. Is *Op weg naar De Hartz* niet juist geschreven met het idee dat jij het verschrikkelijk zou moeten

vinden? En dat terwijl ik aan je gezicht zie dat je het een geweldig boek vindt.” Hij was klaar met de toch iets te grootse praat van deze jongeman.

Er gebeurt iets raars met me, de discussie doet mij te veel. Van binnen krijg ik een warm, verhit gevoel. Van binnen brandt er iets.

Wij zien alles, ook dit. Wij zien dat jullie mensen, je graag verstoppen voor ons. Misschien omdat jullie het confronterend vinden, hoe wij jullie zien. Desondanks zagen wij ook dat onze vreemdeling zich in een moeilijk parket bevond. Ze stond daar, in haar eentje, in het oneindige grasland. Wij hoopten op een bevestiging van ons bestaan, dat ook wij er nog toe doen in de levens van de stervelingen. Het lukte haar, Ra, niet om deze bevestiging te geven. Zij was aan het vechten. Twee wilde zwijnen zouden haar aanpakken en waarschijnlijk zou dat dan haar einde zijn. Jammer, een potentievol leven, met zo een spijtige en nutteloze dood. Wij zien graag een mooie dood, geen miezerdood. Ach, wij kijken naar elkaar. Er zal vast een ander komen, er zal vast een ander zijn. Dit is maar een verhaal en ook de zwijnen zijn maar verhalen. Net als dat hun voorvaderen enkel verhalen zijn. Net als dat jouw voorvaderen enkel verhalen zijn. Uiteindelijk zal het niet uitmaken wie overleeft. Verhalen zullen er altijd zijn.

We zagen iets opmerkelijks. Alsof ze onze roep gehoord had, begon ze te vechten. Strak en sterk, ons tussenmens. Wij zagen dat ze keek, analyseerde. Ze keek naar beide zwijnen. Welke ze het meest verafschuwde, welke ze het best aankon. Naar het zwijn dat haar persoonlijk had gepakt. Het zwijn, groot en sterk. Het zal neervallen na een slag met een speer, dat was zeker. Het zwijn schreeuwde een keer, een hoog gegil. Alsof er een oerinstinct aangewakkerd werd in Ra, pakte ze haar speer. Hij, hij had haar gepakt op haar tweeslachtelijkheid. Het kwetsbare in haar. Zo zou het niet gaan. Dit was niet hoe het verhaal af zou lopen.

“Inderdaad! *Op weg naar de Hartz* is ook zeker niet geweldig! Het is “maar een romannetje” en het zal nooit meer zijn! Er zijn nog nooit zo veel woorden gebruikt om zo weinig uit te leggen. Daarnaast is het hoofdpersonage verschrikkelijk! Ongeloofwaardig en ergerlijk. Het verhaal is weinig vanuit meerdere perspectieven geschreven, waardoor filosofie niet het fundament, maar enkel de vorm is! Alsof het boek zo dik is, omdat de inhoud zo plat is! Waarom in godsnaam zouden wij dit boek moeten lezen? Het zegt niets! En wat het zegt is de meeste onzin! Ik zou liegen als ik zou zeggen dat ik het uit heb gelezen!”

Als uit een trance keek ik om mij heen. De tranen liepen over mijn wangen. De zoektocht naar de oorsprong begon in mij te groeien.

Dat iemand kwade, zulke onware woorden kon zeggen over zo’n magnum opus als *Op weg naar de Hartz*, vond Ewout belachelijk, ridicuul; hij voelde oprechte deernis met de anderen, dat die te kortzinnig waren om de ware inhoud te begrijpen, het saai vonden. “Kom op zeg, *Wormmaan* was zo leeg, soms was er niets anders dan onverdraagzaam woordbraaksel!” Was zijn uitspatting te hevig? De anderen keken hem geschokt aan. Maar nu hij eenmaal begonnen was kon en zou hij niet meer stoppen: “Niks zat er in *Wormmaan*, niks! Het is overduidelijk geschreven door een psychopaat, een epilepticus, een psychoot; het is een ziek boek. Ziek. Soms is het nog wel te doen, maar voor al het werk dat je erin moet stoppen om het boek te begrijpen, krijg je niks terug. Hooguit een identiteitscrisis waarin je niet eens meer weet of je een man of een vrouw bent. Verschrikkelijk!” zei Ewout geërgerd terwijl er een mengeling van spuug en kleine koekkrumeltjes uit zijn mond vloog.

Zeer gefrustreerd door deze laatste woorden, maar wetende dat ze maar niet moest beginnen tegen de verschrikkelijke visie op identiteit in te gaan begon ze:

““Al het werk dat je erin moet stoppen?” Dat is erg ironisch om te zeggen, terwijl jouw ‘magnum opus’ maar liefst vijfhonderd pagina’s is! Jouw boek is niets! Net als dat een havermoutpapje misschien vult, maar geen voedzame maaltijd is. Het zegt zo veel over de inperking der natuur en verwildering. Het zegt zo veel over de natuur waar al zo veel over geschreven wordt. Het zegt niets nieuws! Wij allen kennen deze manier van schrijven al. Met enkel één perspectief brengt het weinig echte visie en filosofie.” Ik had geen rem meer, ze stond daar. De vrouw die ik nooit werd stond enkel, keek mij aan, beschuldigend. Kon ik maar weer naar mijn erwten, naar de enige organismen die mij

toch lijken te kennen. Dit kan ik niet, dit is vechten met woorden. Juist dat vechten is waarom ik de wereld van de flora prettiger vind, dan de wereld van de fauna. “En dan heb ik het nog niet gehad over die verschrikkelijk lange zinnen...”

Dit is toch niet de richting die hij op wilde met dit gesprek. Hij voelde zich steeds geïrriteerder worden. Net kleine kinderen. Dit kon zo niet langer, er moest iets veranderen. Hij kreeg een steeds bozere, geïrriteerde blik op zijn gezicht. Bam! Hij sloeg op de tafel. “Zo is het genoeg,” zei hij op berispende toon, “anders geef ik jullie beiden een flinke lel.” Beiden schrokken. Hij was de man hier. Hij moest dit oplossen. “Kunnen we niet beter in plaats van elkaar bekritisieren, zeggen wat we leuk aan elkaars boek vinden?” Hij probeerde te toon na te doen die zijn vrouw gebruikte als hun kinderen ruzie hadden. “Ik begin”, zegt hij weer met zijn normale stem. Zijn stem met een kleine grom erin. Zeker en vast. “*Wormmaan* is chaotisch ja. Maar door niet te focussen op een traditioneel verhaal heeft de schrijver totale vrijheid over de filosofie. Die erg leuk is om over te filosoferen. En *Op weg naar de Hartz*. Prachtig geschreven en de hoofdpersoon is heel analytisch waardoor alles heel uitgebreid wordt behandeld.” Hij pakte zijn eerste koekje en nam een grote hap, wachtend op de anderen.

Wij zagen haar, onze vreemdeling, verlaten en verloren. In het oneindige grasland. Wij probeerden haar te redden, maar ze kon enkel zichzelf redden. Tijdens het vechten met de zwijnen was Ra ernstig verwond geraakt. Een verwonding op de arm, het zou haar niet fataal worden, maar toch was het een ernstige verwonding. Het was niet alleen de verwonding op de arm, maar ook de verwonding van eer. Eens vergoddelijkt als tussenmens, eens verafschuwd. Ze kon enkel op zichzelf rekenen. Ze keek naar het zwijn dat ze aangevallen had, het zwijn keek haar koud en vijandig aan. Ze keek naar het andere zwijn, dit zwijn briepte eerst. Een woede, een uitspatting, het zwijn keek Ra en het andere zwijn boos aan. Langzaam maakte de woede plaats voor rust, dit zwijn was ouder, vaderlijker. Het zwijn liep eerst naar Ra, vervolgens leek het alsof hij een teken gaf dat Ra ook naar het andere zwijn moest gaan. Het was tijd voor verzoening, leek het zwijn aan te geven. Ra ging tussen allebei de zwijnen in zitten. Ze aaide de zwijnen.

“Het spijt me,” ik voel me schuldig. Dit gevecht wilde ik niet, maar toch ben ik hierin meegegaan. “Ik vind *Op weg naar de Hartz* eigenlijk zo slecht nog niet. Natuurlijk vind ik het lang, maar het was erg mooi geschreven. Ik vind de schrijfstijl echt heel mooi en interessant. Het is jammer dat ik het niet uitgelezen heb, want misschien had ik toch nog wat kunnen leren van de verwijzingen die in het boek voorkomen.” Dat het misschien gaat over de natuur die wij al kennen, betekent natuurlijk niet dat het niet verteld mag worden. “*Vaders die rouwen* vind ik prachtig, echt waar. Ik heb meerdere keren hardop gehuild, vanwege de prachtige verhalen. Het geeft een heel mooi beeld van vaderschap en de verschillende problemen. De verschillende verhalen vullen elkaar goed aan.”

Ik wil dat ik eeuwig de tijd heb om het goed te praten, de literaire mening te herstellen. Verhalen moeten altijd verteld worden, verhalen maken de mens. Als wij er allemaal niet meer zijn, zijn alleen de verhalen er nog. Daarom is het belangrijk om te luisteren naar elkaar. Naar onze verschillende levens. Dat zou ik willen herstellen.

Ewout wist niet wat hij hiermee moest. Hij, nee het gewervelde dier in hem wilde mij hier niet al te veel van aantrekken. Maar opeens moest hij denken aan Freud: het ego is niet alleen van de id, de driften, maar ook van het superego, het geweten. “Ik moet mij toch ook wel op hetgeen dat om mij heen is, de vrede in dit geval, focussen. Ook al probeerde ik er ook in mee te gaan. En toch uit een oprecht hart.”, dacht Ewout. “Ik vond *Wormmaan* zeker confronterend, met al die genderproblematiek, maar misschien is dat ook maar goed. Of ik het er mee eens ben of niet, ik moet mij ertoe verhouden, en dat doet het intellect toch wel iets positiefs. Opdat we toch niet worden als de wormen, die de tunnels die ze graven alleen maar met zichzelf vullen. En *Vaders die rouwen* is toch wel magnifiek moet ik toegeven. Hoe het laat zien dat de mens een ziek dier is, dat ernaar verlangt weer beter te worden in zijn verschrikkelijke omstandigheden. Toch wel erg ontroerend.”

Het Beslissende Oordeel

Jeanette en Hanna, de docenten Nederlands, kwamen triomfantelijk binnen: “De ICT heeft het gefikst! We kunnen weer in het document met de beoordelingen van de leerlingen en jullie kunnen nu echt stemmen!” Elke en papa klapten langzaam en twijfelend, terwijl Ewout goedkeurend knikte. Hanna zette haar laptop op tafel en een voor een vulden ze het document in. Nadat Jeanette de laptop opgepakt had, las ze de uitslagen voor: “Inclusief het gemiddelde van onze leerlingen is er geen twijfel meer dat *Vaders die Rouwen* het beste is gevonden! We doen niet aan halve sterren, dus gemiddeld scoort *Vaders die Rouwen* 4 sterren. *Wormmaan* haalt dit net niet en scoort samen met *Op weg naar de Hartz* 3 sterren!” Ewout stak plechtig zijn hand uit om Papa te feliciteren. “Het lijkt erop dat de educatie van de Utrechtse jeugd niet zo verreikt is als mijn jeugd was... Van harte, papa.”

Terwijl Elke, papa en Ewout samen de trappen naar de hoofdingang namen en richting Utrecht Centraal liepen, pakten de docenten alle papieren bekertjes op en gooiden deze met de lege chocomel- en koekverpakkingen weg. Glimlachend zetten ze de tafels terug in de klassen-opstelling en praatten ondertussen nog even na over de discussie: “Zo zie je maar,” zei Jeanette, “hoewel ze zo verschillend van elkaar zijn (en elk hun eigen verhalen natuurlijk het beste vinden) kunnen ze uiteindelijk toch samen tot een goede beoordeling van alle boeken komen.”

“Hoe weet jij dat Jeanette?”

“Kom op nou, jij had ze toch ook graag af willen luisteren?”

“Ik dacht dat je met me mee naar het systeembeheer was gegaan?”

“Oh nee, jij was daar veel te druk mee bezig!”

“Welnu zou ik dan ook graag willen weten wat er gezegd is!” Hanna kijkt verwachtingsvol naar Jeanette.

Hanna en Jeanette moesten hard lachen, waarna Jeanette de discussie woord voor woord doorvertelde aan Hanna.

En ze leefden nog lang en gelukkig.